

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, בנגלה, ובחסידות

ויקהל
גליון טו (פא)

יצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אחלי תורה

ברוקלין, ניו יארק

• 417 סראי עוועניו

שנת חמשה אלפים שבע מאות ארבעים ואחת לבריאה

תוכן הענינים

קוטי שיחות

מעלת עוסק בצ"צ..... ד
 בענין גרגשי הוא כשאר ו' אומות..... ד
 בענין ו' אומות יש כאן..... ז
 בשיטת הרמב"ם דלא תכרות בריה..... ז
 בענין רש"י אינו חוזר פי' א' ב' פעמים..... ז
 שאלה בלקו"ש פ' תצוה ש.ז..... ח
 התאחדות בני מצד העצם..... ח
 בענין אשר הכינותי (גליון)..... ט

נגלה

בענין אין שליח לדבר עבירה..... יב
 בענין מצות כתיבת ס"ת (גליון)..... יב
 קידוש השם דר' עקיבא (גליון)..... יג
 שאלה בהל' תפילין..... טז
 תוס' מחול על הקודש..... טז
 מים שעברו עליהם הלילה..... טז
 בענין תפיסה..... טז
 בענין גימטרי' (שיחות)..... טז
 הגעלת כלים (שיחות)..... טז
 חצי עבד וחצי בן חורין לענין מגילה..... טז
 שאלה במגילת אסתר..... יז
 בענין דבפורים רגילים ללמוד תלמידים לפני רבם..... יז
 חביבה מצוה בשעתה (גליון)..... יז

תסידור

הערות על המ"מ שבתורה אור..... יח

ש"ס

צבאות השם..... יח
 לעבור בשני לאוין..... כב
 בענין פורים קטן - ופסח שני..... כג
 שמו של משה..... כד
 בענין חודש העיבור..... כה
 מסנ"פ דר"ע..... כה

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש דשבת זו (סעי' ו) מביא מ"ש אדה"ז בהל' ח"ח ד"כל נפש צריכה לתיקונה לעסוק בפרד"ס כפי מה שהיא יכולה להשיג... ואם נתעצל ולא השיג וידע אלא מעט, צריך לבוא בגלגול עד שישג וידע כל מה שאפשר לנשמתו להשיג מידיעת התורה" וממשיך בהשיחה דאם לפד מעט לא מחמת עצלות אלא מחמת שהוא פטור עפ"י תורה מת"ח, הנה בזה אומר אדה"ז בתו"א שיסנט ב' אופנים. א) זה גופא הוראה שנשמתו אינה שייכות ליותר השגה בתורה. ב) כיון שעוסק בתורה כל מה שאפשר לו במילא ישלים לו הקב"ה, וממשיך די"ל דאם הוא פטור מת"ח מחמת שהוא טרוד בענינים פרטיים שלו בפרנסה וכו'. אז הוא כאופן הא', אבל אם זהו מצד שהוא טרוד עם אחרים כגון עוסק בצ"צ אז הקב"ה משלים לו מה שחסר, כולל גם שמצליח יותר בלימודו בזמן קטן וכו', כמבואר בירושלמי דחסידים הראשונים שמתפללין ט' שעות ביום תורתן מתברכת, עיי"ש בארוכה יותר,

ולכאז' יש להבין איך מתאים זה להמבואר בלקו"ש חט"ז 375 (מובא בהערות לעיל) דזהו פלוגתא הבבלי והירושלמי, ולפי הבבלי תורתו רק משתמרת ומביא שם הסיפור מהצפע"ג שאמר שהלכה כבבלי דתורתו רק משתמרת עיי"ש, וכאן משמע דטב"ל באמת דתורתו מתברכת.

ואפשר לומר דכאן טב"ל דגם לפי שיטת הבבלי כן הוא, דע"כ לא אמרינן בבבלי שתורתו רק משתמרת, דוקא כשהוא מצד התפלה וכו', אבל עוסק בצ"צ, שהוא גדול לא לבד מתפלה (כמבואר בשו"ע דפטור מן התפלה) אלא אפי' מתורה, כמבואר בהשיחה לעיל (סעי' ב'), במילא אפ"ל דלכו"ע בנדון זה תורתו מתברכת, דענין זה דעוסק בצ"צ הוא מענין צדקה לזולת, וע"ז אמרינן דנעשה מוחו ולבו זכים וכו', אלא דבלקו"ש חט"ז שם אינו מחלק בזה, דשם מבאר דלשיטת הבבלי, גם בעוסק בצ"צ תורתו רק משתמרת, וכנ"ל מהצפע"ג.

קבוצה מאברכים לומדי השיחות

ב. בלקו"ש פ' תשא (ס"ח) כתב: פון די ענינים בנוגע להלכה וואס מ'קען ארויסנעמען פון דעם פרש"י: וויבאלד אז גרגשי עמד ופנה מפניהם" און איז בעת הכניסה ניט געווען קיין יושב הארץ, יש לחקור צי די ווייטערדיקע אזהרות וציוויים זיינען חל (להלכה) אויך בנוגע גרגשי, ובפרט אין פאל ווען די בני הגרגשי קומען צוריק אין א"י: צי דער זמן הכניסה לארץ איז מכריע, און היות אז דעמאלט איז ער ניט געווען קיין יושב הארץ, איז בנוגע אים מלכתחילה ניט חל די אזהרה;

אדער וויבאלד בשעת אמירת הציווי איז ער יע געווען א יושב הארץ איז אויך בנוגע אים חל דער ציווי (ובפרט ווען ער קומט צוריק לארץ), אידן דארפן אויך לגבי אים אפהיטן אלע אזהרות הנ"ל, עכ"ל, ובהערה 29 שם כתב וז"ל: והיינו הענין ד"פ תכרות ברית", אבל זה ד"א את מזבחותם תחצון גו"פ פשוט שחל גם על המזבחות דגרגשי עכ"ל.

והנה לכאוף אינו מוכן: א) כיון דמבאר בההערה דהאזהרה ד"א את מזבחותם תחצון" בודאי חל גם על המזבחות דגרגשי, א"כ למה אומר (כמ"פ) שהחקירה היא בנוגע לאזהרות וציוויים (לשון רבים), ועד"ז מסיים כנ"ל "אידן דארפן אויך לגבי אים אפהיטן אלע אזהרות", ולכאוף הדי לא כחוב כאן עוד אזהרות לבד מפן תכרות ברית, ומזבחותם תחצון, וא"כ על איזה אזהרות מתכוון? (ב) מהי בכלל השאלה, הרי בפ' ואתחנן (ז, ב) כתוב עוה"פ לאו זה ד"לא תכרות להם ברית" ושם לא הוזכר הענין דיושבי הארץ, וכחוב שם גם גרגשי, הרי מפורש שגם גרגשי הם בכלל איסור זה?

ואפשר לבאר הפי' בזה, דהחקירה הנ"ל אינה רק בנוגע לאיסור זה ד"פן תכרות ברית" אלא לכלל הציוויים שנאמרו בנוגע לז' אומות, כמו "החרם תחריס אותם" (ואתחנן שם) "לא תחיי כל נשמה" (שופטים כ, טז) וכו' וכו', דהרי בכל המקומות משמע דאיסור זה הם מחמת שהם נמצאים בארץ ישראל, דבפ' ואתחנן כתוב "כי יביאך ה"א אל הארץ וגו' החרם תחריס אותם", ובפ' שופטים כתוב "רק מערי העמים האלה אשר ה"א נותן לך נחלה לא תחיי וגו'" דמפורש דהאיסור הוא מצד שהם בארץ ישראל, וא"כ אפשר לומר דכיון דלפועל כשבאו ישראל לא"י כבר לא היו הם שם, נמצא דאין עליהם שום דין מיוחד דז' אומות בנוגע לכלל האיסורים הנ"ל, דדינים אלו חלים דוקא לאלו שנמצאים בארץ ישראל כשבאו שם ישראל, וכיון שהם הלכו מקודם, נעשה דינם כשאר כל האומות, או אפ"ל דכיון דבעת האמירה, היו הם יושבי הארץ, במילא חל עליהם כל הדינים האלו, ולא נפקע מהם לעולם, והרי דינים אלו אינם רק בעת המלחמה כשנכנסו ישראל לארץ, אלא זה נוגע לעולם, דלעולם יש חיוב דלא תחיי כל נשמה וכו'.

ואף דבין בפ' ואתחנן, ובין בפ' שופטים, כתוב דגם גרגשי נכלל בכל הציוויים דז' אומות, (וראה רש"י בפ' שופטים ד"ה כאשר צוין) מ"מ אפ"ל דכיון דבפועל היו הם אז יושבי הארץ בעת האמירה, הנה מצד הזמן דאז הי' צריך לחול עליהם כל הדינים דז' אומות, אבל כיון דלפועל אח"כ הלכו למקום אחר, הנה עי"ז פעלו דהציוויים לא חלים עליהם (וזהו ע"ד המבואר לקמן בהשיחה ובהערה 37), או דזה קאי רק על הגרגשמים שנשארו מפוזרים בכל א"י (כמבואר לקמן) אבל אלו שהלכו מקודם, אין עליהם שום דין דז' אומות. (וע"ד המבואר בתוס' שאנץ, סוטה לו, א (מובא בהערה 30) דגרגשי שהלך, אין עליו דין דלא תחיי כל נשמה).

ולזה מביא פרש"י דו' אומות יש כאן וכו', דהא דלא הוזכר גרגשי אין זה מצד דלגבי ליכא איסור אלא מפני שלפועל לא הי' כאן, (ואפ"ל דזהו ע"ד הענין דדיבר הכתוב בהווה) אבל בעצם גם לגבי ישנו האיסור דפן תכרות ברית וכו', ובמילא מובן מזה ג"כ לכל שאר האיסורים המיוחדים לד' אומות, דגם הגרגשי בכלל.

ועפ"ז מובן ג"כ למה מביא בהשיחה אח"כ גם שאר האיסורים דלא תחי' כל נשמה וכו', כיון דהחקירה הנ"ל הי' ג"כ בכל איסורים אלו, אלא דעפ"ז אינו מובן כ"כ מה שסיים כנ"ל "אידן דארף"ן אויך לגבי איהם אפיהטן אלע אזהרות הנ"ל" דלכאוף האזהרות דלא תחי' וכו' לא הוזכרו לעיל, וכך בהערה 29 הוזכר רק הענין דכריתת ברית, (אם לא שנאמר דקאי עמ"ש כאן "פן תכרות ברית" ב' פעמים, אבל לכאוף לא משמע כן, כיון דהוא ענין אחד, גם מ"ש אח"כ "וקרא לך וכו' ולקחת מבנותיו וגו'" אינו אזהרה וציווי, אלא המשך וטעם למה אין לכרות ברית עמהם).

(ב) לכאוף יל"ע קצת, דכיון דמבאר בסוף ס"ו דבהפסוק "הנני גורש מפניך" מתאים גם להזכיר גרגשי, כיון דלפועל הוגרשו מא"י מצד פחד וכו', וכל הטעם דלא הוזכרו כאן הוא דו' אומות יש כאן, כמבואר בהשיחה, א"כ למה בפ' ואתחנן דאיירי גם לגבי הציוויים הוזכר גרגשי בהדיא, ועד"ז בפ' שופטים נכלל ב"כאשר צורך", הרי רק ו' אומות יש כאן?

ואולי אפשר לחלק, דהכא דכתוב רק הצווי ד"פן תכרות ברית" דבכלל ה"ז לאומה, ונוגע בעיקר להזמן שנכנסו לארץ בעת המלחמה, לכן כיון דו' אומות יש כאן, לא הזכירם, (ומצד מזבחותם אי"צ להזכירם כי פשוט הוא) משא"כ בפ' ואתחנן שהוזכר ג"כ לא תחתן וכו' שהוא ביחיד ובפ' שופטים כתוב ג"כ לא תחי' כל נשמה וגו', וכיון דיחידים נשארו וזה נוגע לעולם, לכן כתיב גרגשי בהדיא, ו"כאשר צורך".

(ג) בהערה 30 כתב וז"ל: ודלא כדברי החינוך (מצוה צג, חכה, תקכה, ועד"ז מדברי הרמב"ם הל' ע"ז רפ"י. הל' מלכים פ"ה ה"ד. ובסהמ"צ שלו מ"ע קפז, מל"ת מח-מט) דמשמע שכל המצות דלא תכרות להם ברית, החרם תחרם, לא תחי' כל נשמה - הוא בנוגע לכל ד' האומות, ולא רק בעת מלחמה כ"א בכל זמן "ובכל מקום שנמצאים" ... עכ"ל.

ויש לעיין, דהרי ברמב"ם בהל' ע"ז שם כתב "אבל לאבדו בידו או לדחפו לבור וכיוצא בזה אסור מפני שאינו עושה עמנו מלחמה" הרי מבואר להיפך דאם אינו שעת מלחמה אין להורגם? (וכן סב"ל להמנ"ח מצוה צג - מובא בהערה אח"כ).

אלא דבלח"מ הל' מלכים פ"ו גורס הכא (לא ז' עממין אלא ז'ום, וכן הוא בהגהות המל"מ על החינוך מצוה צג, וכן הוא קריה ספר בהל' ע"ז, (וכתבו באחרונים דמפני הצענזור כתוב ' עממין) וסב"ל להרמב"ם דציווי זה דפן תכרות ברית קאי על לא האומות, לא רק על ז' אומות, (ועי' חוס' יבמות כג, א ד"ה הוא, דזהו ב' דיעות בחוס' שם), ולפ"ז אפ"ל דבז' אומות צוה להרגם תמיד לא רק בעת מלחמה, כפי ששמע משאר המקומות נ"ל, וכשיטת החינוך.

אלא דבספר המצות ל"ח מח מבואר דלאו זה דלא תכרות ברית אי על ז' אומות, וכן הוא במנין המצוות שבתחילת ספר היד וס', עיי"ש, ומשמע דלא קאי על שאר האומות, וכן הוא בסמ"ג י"ח מז, שלא לכרות ברית לז' עממין עיי"ש.

ובלחם משנה שם מפרש דמ"ש הרמב"ם שם בתחילה "אלא יחזרו מעבודתם או יהרגו" איירי בזמן מלחמה וידינו תקיפה, ומ"ש אח"כ דאין להורגם שלא בשעת מלחמה איירי כשאין ידינו תקיפה בזמן הזה, ולפ"ז לכאו' הי' אפ"ל דלכך אין להרוג ז' עממין דאין דינו תקיפה ואיירי בזמה"ק, אלא דזה אינו דהרי כתב הרמב"ם בסהמ"צ מ"ע קפ"ז דז' עממין נכרתו ע"י דוד, וכן בהל' מלכים הנ"ל פ"ה כתב "וכבר אבד זכרם", נמצא דאין לפרש דזה קאי בזמן הזה דאין ידינו תקיפה, ואי איירי בז' עממין צ"ל דשלא בשעת המלחמה אין להורגם בכלל, ואפ"ל דבאמת איירי בכל עכו"ם, והא' דבסהמ"צ כתב דלאו זה דכריתת ברית הוא לגבי ז' עממין, וכאן כתבידהוא בכל עכו"ם, עי' בזה בס' מנחת יצחק על החינוך מצוה צג, ובס' מנחה חדשה שם ועוד, ואכתי יל"ע בכ"ז יוחר, ומהשיחה משמע כאן בפשטות דלא תכרות ברית וגו' הוא רק בז' אומות, דאם הוא בכל האומות מהי בכלל החקירה לגבי גרגשי.

הרב אברהם יצחק ברוך געויליצקי

- ר"מ בישיבה -

ג. בלקו"ש פ' תשא ש.ז. כתב בהתחלה, דדרכו של רש"י שע"פ רוב אינו חוזר פי' א' שחי פעמים, וע"ד שאומר לגבי המשכן בפ' ויקהל כבר פירשתי וכו' לבד היכא דבפעם הב' ניתוסף איזה דבר וכיו"ב, או כשבין ב' הפסוקים יש הפסק של כמה וכמה פרשיות, ועאכו"כ כשפסוק הב' הוא בחומש אחר, אעפ"י שאין כאן שום הוספה, כיון שאפ"ל שהתלמיד הלומד אינו זוכר הפי' מקודם, עיי"ש.

ויש להעיר ממה שפרש"י בראשית כב, יא ויאמר אברהם אברהם ויאמר הנני - "לשון חיבה הוא שכיפל את שמו", וזהו בפ' וירא, וראה בפ' ויגש מו, ב, ויאמר יעקב ויאמר הנני, פירש"י ג"כ שהו"ע של חיבה, ולכאו' למה חזר רש"י פירושו פעם ב' בפ' ויגש? ואפ"ל כנ"ל כיון שבין פ' וירא לפ' ויגש כבר עברו רמה פרשיות, לכך חוזרו עוה"פ, ולאידך גיסא ראה בפ' שמות ג, ד, ויאמר משה משה ויאמר הנני, דרש"י לא

פי' שם כלום, ואפ"ל דאף שהוא בחומש אחר, אבל מפ' ויגש לפ' שמות אינו כ"כ הפסק, כמו מפ' וירא לפ' ויגש, ולכך הכא לא פי' כלום.

דוד אהרן פאלטער

ד. בלקו"ש פ' תצוה ש.ז. טע"ד ד': משה רבינו איז איין זאך ממש מיט כלל ישראל, ביז אז ס' איז ניט שייך צו אפטיילן אים פון אידן בהלל ובפרט, ובלשון רש"י: משה הוא ישראל וישראל הם משה. ואח"כ ממשיך שם: נאר ווייל משה איז איין זאך מיט ישראל (ובמילא - גדולתו ניתנה און איז געווארן איין זאך מיט גדולת ישראל), האט דער חטא (העגל) און ירידה פון ישראל בדרך ממילא גע' פועל'ט א ירידה אין משה'ן.

לפי"ז לכאורה צלה"ב מדוע הי' צריך הקב"ה לומר למשה לך רד - ו'ל מגדולתך, מצד התקשרות משה לבני ישראל הי' צריך להיות בו ירידה מצד עצמו - דהיינו, מצד הירידה בבנ"י הי' צריך לפעול בו ירידה בדרך ממילא, ולא לחכות עד שה' יאמר לו "לך רד (- רד מגדולתך) כי שחת גו"א?"

שניאור זלמן איידעלמאן

ה. בלקו"ש פ' תצוה ש.ז. מבאר בארוכה אין שמשה מחבר כל ישראל יחד, והתאחדות זו היא מצד העצם של בנ"י שלמעלה מתורה, שלכן היא גם בעושי העגל. וענין זה מודגש בסיום פ' תצוה דמזבח הקטורת ע"פ מחז"ל שכל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית ולומדים זה מקטורת.

וכדאי להעיר, שע"פ המבואר בהשיחה - שענין זה ש"כל תענית כו' מפושעי ישראל כו'" מבטא העצמיות דבנ"י - יומתק דבר נפלא שמצינו בענין זה במשנה מגילה פ"ד מ"ט (מגילה כה, רע"א), וז"ל: "האומר יברכוך טובים ה"ז דרך המינות, על קן צפור כו' מודים מודים משתקין אותו". והיינו, שהענין ד"יברכוך טובים" שקא פטיק וחני שהוא "דרך המינות", גרוע יותר (גם) מאמירת "על קן כו' מודים מודים" דרק "משתקין אותו",

[שוב ראיתי בתפארת ישראל שר"ל דאע"ג שהוא דרך המינות אין משתקין אותו מדאפשר לפרש כוונתו כו', ע"ש. דאין אפשר לפרש ופליאה היא בעיני, סתימת הלשון "ה"ז דרך המינות" ש:.. מותר לו להמשיך! ולענ"ד פשוט להיפך, שמעבירין אותו מיד מן התיבה (ולא רק משתקין אותו). ויל"ע במשנה שלפני' במגילה שם ונ"כ),

וברש"י רע"ב, פי' הא' בתוס' ועוד פירשו "וברכוך טובים" - "שאינו כולל רשעים בשבתו של מקום וחכמים למדו מחלבנה כו' שמצריכן הכתוב בהרצאתן להיותן באגודה אחת".

נמצאים למדין, שהענין שאינו כולל רשעים בשבחו של קום" הו"ע של מזנות, וגרוע יותר אפילו מאמירת "מודים ודיים" (דרך "משתקין אותו") אף שבזה יש חשש דמחזי כשתי שויות (מגילה שם)!

וע"פ המבואר בהשיחה יש להסביר זה, כי אם "אינו כולל רשעים בשבחו של מקום" ה"ז מורה שהוא כופר במהות איש ויהודי שהוא חד כביכול עם העצם דלמעלה, כמבואר בהשיחה ארוכה.

ולכאן מ כאן חשובה נצחת לאלה הסוענים על אחבנ"י שלע"ע אין מקיימים תומ"צ קעוה"ר, שהם פושעים כו' ואסור גגע ומשא עמהם ות"כף קוראים אותם אפיקורס וכיו"ב - דכל הפוסל כו'

שלום בר"ס

1. בגליון יב (עח) פ' תרומה שואל הרב א.י.ב.ג. בלקו"ש משפטים ש.ז. שמבואר שם בפירוש"י: אשר הכינותי "אשר זימנתי לתת לכם", דכוונת רש"י לחרץ מכיון דכתב אשר הכינותי וענין ההכנה מורה על שינוי בהדבר שנעשה ראוי ומוכשר, אינו מובן בנידון דידן אין אומרים אשר הכינותי הרי אין מוצאי כאן שהי' שינוי בא"י כו', ומתוך רש"י דאשר הכינותי כאן אין פירושו הכנה ע"י פעולה אלא זימנתי שהוא מלשון הזמנה ע"ד כשמזמינים אורח דא"ז פעולת הכנה אלא הזמנה בדיבור כו', ומקשה הנ"ל דלפי הביאור והשיחה נמצא דכל הטעם שהביא רש"י לשון הזמנה הוא לומר שהכונה הוא רק בדיבור כנ"ל, ולפ"ז אינו מובן מה שפירש"י עה"פ (מקץ מג, כה) "ויכינו את המנחה וגו'" ויכינו. "הזמינו - עטרוהו בכלים נאים" והרי שם איירי אודות הכנה במעשה וא"כ או שלא הי' לו לרש"י להביא כלל זה, ואפילו אם מביא, למה שינה מלשון הפסוק ד"וכינו". ועוד מביא שם ממ"א ה, לה, "ויכינו את העצים והאבנים לבנות הבית" ופי' שם "ויכינו לשון הזמנה" וגם שם איירי בהכנה ע"י מעשה ומכל מקום מפרש שם לשון הזמנה. ומציין עוד: ועיין בראשית מא, לב, שמות לד, ב.

והנה לעני"ד אין כאן קושיא, והרי בהשיחה גופא מציין לפירוש"י הנ"ל. וטעה בהעתק לשון השיחה שהעתיק והדגיש, דהזמנה הוא רק בדיבור, ולכן הפס שעיקר החילוק בין לשון הזמנה ולשון הכנה הוא דלשון הזמנה הוא בדיבור, והכנה במעשה, ואינו - וכמדויק בלשון השיחה, שתיבת בדיבור, הוא במוסגר. והחילוק בין הזמנה להכנה הוא שינוי בגוף ועצם הדבר, והזמנה אינו שינוי בגוף ועצם הדבר, בסגנון אחר; הזמנה היא (בעיקר) בפעולת הגברא, והכנה (בעיקר) מתאר הגדר והשינוי בהחצא.

וזוהו בפסטות הפי' בהשיחה, שרש"י מתרץ שתיבת הכנה בכלל מורה על שינוי בגוף הדבר שנעשה ראוי ומוכשר לענין מסוים וע"ז קשה שבנוגע לא"י לא מוצאים איזה שינוי. לגבי מצבה לפני"ז ומתוך רש"י שכאן רק "זימנתי לתת לכם" זימון מצד הקב"ה ולא שינוי בגוף הארץ.

[אלא שבד"כ ענין ההזמנה ע"י הגברא הוא ע"י דיבור והכשרת החפצא, השינוי בגוף הדבר הוא ע"י מעשה, אבל לא זהו תוכן וסיבת החילוק בהזמנה והכנה, וכנ"ל].

ולפ"ז מובן בפסטות הפי' ברש"י מקץ מג, כה עה"פ "ויכינו את המנחה" ויכינו הזמינו עטרוה בכלים נאים, משא"כ לפני"ז מג, טז (שהוכא בהערה 17) וטכות טבח והכך, לא פי' תיבת "והכך", ואשר הו"ע של הזמנה, כי שם פירושו של "והכך" הוא כפשוטו (וכבכ"מ) בהמשך ל"וטבוח טבח" - הכשרה ושינוי בגוף הדבר שצריך לעשות בבשר לאחר שחיתתו (מליחה שריי' הדחה ועכ"פ 1) ביטול שיהי' ראוי לאכילה 2). משא"כ בפסוק "ויכינו את המנחה", אינו מובן איזה הכנה והכשרה שייך כאן במנחה - פירות שהביאו אתם מא"י ולכן פרש"י שפירושו הזמינו, והיינו שכאן אין פירושו הכנה כבכ"מ וכדלעיל שינוי (והכשרה) בהדבר עצמו, כ"א הזמינו - עטרוה בכלים נאים, שא"י שהוא במעשה אי"ז שינוי בגוף הדבר אלא שאז ראוי ומזומן

1) את"ל דהשבטים לא קיימו כל התורה כולה, ובמילא לא היו נזהרים בזה (ראה לקו"ש ח"ה ע" 266 ואילך בהערות). אבל גם לפי המבואר שם דלא קיימו כה"ת ומוכיח מכאן גופא דיוסף ציוה לטבוח טבח, והרי הם חשבו שהוא עכו"ם, עדיין י"ל (ומסתבר), שציווי של יוסף "וטבוח טבח והכך" הי' שיהא זבוח והוכן כדנין, "כי אתי ואכלו האנשים". אבל ראה שם בשוה"ג הג' להערה 23. בתיב"ע מקץ שם מפורש: ופרע בית ניכסחא וסב גידא נשיא ואתקן חבשילא, לפי"ז פשוט שזהו הכנת והכשרת (שינוי ב) גוף הדבר (וכמו שכ' בפי' יהונתן שם דמפרש פי' והכך טול גיד הנשה ככחולין צא, א).

2) עפי"ז יש להעיר ע"ד הציון בהערה 4 לפסוק זה (ע"ז שמבואר בפנים, שדוחה שאין כאן קושיא מלכתחלה מה שנאמר בהכחוב"אשר הכינותי" ולא נאמר "לכם", שכ"ה גם במקץ שם שלכאנ" פשוט שאין מקום לומר "והכך האנשים" וכיו"ב, כי שם תיבת והכך קאי על הדבר שיהא מוכשר לאכילה בנ"ל, לא הכנתו - הזמנתו, שאז צ"ל "והכך לכם". ועד"ז בפ' משפטים שלהפי' "אשר הכינותי - זמנתי" הוצרך לומר אשר הכינותי לכם, כיון שאין המדובר בהכנת הדבר, וזה גופא מבאר רש"י "אשר זמנתי לתת לכם".

ואולי כ"ז הכוונה בהערה: ולהעיר ממקץ מג, טז. ואכ"מ.

ליתן [ובת"א (ותיב"ע) שם ואתקינו בפשטות פי' תיקון בהדבר (וכפי שתרגמו לפני"ז בטבוה שבה והכך), וי"ל שמפרשים כפי" הרשב"ם עה"פ שם והכינו את המנחה, כי בדרך בשקים הוכחש יופי הפירות. אמנם רש"י כפשש"מ ממאן בפירוש זה ובפשטות כי אז לא יועיל לעשותם יפה לאחר שהוכחשן]. ואין רש"י מפרש סתם "ויכינו" שהזמינו את המנחה בדיבור (וכי"ו"ב) לתח ליוסף כי: א. הרי הוזמן עוד בא"י שזה הי' כל מטרת הבאת (ושילוח) המנחה בשביל יוסף, ב. ועיקר: בפסוק נאמר ויכינו את המנחה עד בוא יוסף כו', - ובמילא מובן שויכינו הוא איזה הזמנה השייך למנחה, לא רק בדיבור גו' דהגברא.

ועד"ז מובן פי' חיבת נכון בפרשתנו תשא לד, ב והי' נכון לבוקר שפרש"י נכון - מזומן כי גם שם אין ענינה של הכנה, שינוי בגופו וכיו"ב, אלא מזומן, בל"ב בנ"א מוכן במקום ההוא.

ועד"ז ר"פ מקץ (מא, לב) כי נכון הדבר מעם אלקים שהוצרך רש"י לפרש נכון מזומן, כי אין שום הכנה והכשרה בהדבר עצמו אלא מזומן הדבר מצד הקב"ה "מעם האלקים".

(ולפי"ז זה דלא ככת"א שם ארי תקון פתגמא ובתיב"ע שם תקיף פתגמא (ואולי הוא טה"ד בתיב"ע)).

ולפי"ז יש לפרש גם בפירש"י במלכים ויכינו "לשון הזמנה" דהשינוי והכשרה בהעצים והאבנים כבר נאמר בתחלת הכתוב שם: ויפסלו בני שלמה ובני חירום והגבלים, ופרש"י "ויפסלו בהריסם. והגבלים, אומה ששמה גבלים ובקיאים לסתת אבנים כו'", והיינו דבפסוק כבר נאמר לא רק פסילתן מן ההר, אלא הססתן, להשוותם (וראה מצו"צ שם), ולכן מפרש ד"ו ויכינו (העצים והאבנים) לשון הזמנה, לא פעולה בגוף הדבר. ולפי"ז גם שם הוא דלא ככתרגום שם ואתקינו אע"א. וכ"מ ברלב"ג שם).

ועוד יש להאריך בכ"ז. ובשאר מקומות בל"ב הכנה שבתורה ועיין היטיב בשאר מקומות שנשמנו בהערה 17, 18. ומכמ"ל.

הרב ש. נ.
- ברוקלין נ.י. -

נגלה

א. בגמ' ב"מ יא, ב אלא מעתה האומר לאשה ועבד צאו גנבו לי דלאו בני חיובא נינהו הכי נמי דמחייב שולחן וכו' ובתוס' חכמי אנגליא בד"ה אמר לאשה ועבד כו' כתב וז"ל: וקשה מאי פריך והא אשה ועבד בני חיובא נינהו שהרי מצוין הן על לא תגנוב, א"כ הוה לי' למימר דהם חייבים והשולחו פטור, משום דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין וי"ל דסוגיא זאת אתיא לפי לישנא בתרא דהתם דמוטי טעמא משום דכתיב גבי שחוטי חוץ הוא ולא שחוטי עכ"ל, ובהערות שם כתב על התירוץ דהדברים אינם מובנים עיי"ש.

ונראה לפרש כוונתו, דהא דסבר רבינא דאם השליח אינו בר חיובא חייב המשלח, זהו משום דאינו דומה לשחוטי חוץ, היינו דמתי אמרינן דאשלד"ע דוקא אם דומה ממש לשחוטי חוץ, שהשליח הוא חייב בדבר זה ממש כמו המשלח בכל הפרטים, ודוקא אז אמרינן דאשלד"ע, אבל הכא דאה"נ שהם מצוין על לא תגנוב, אבל כיון דבנוגע לדיני ממונות פטורים, במילא איך זה דומה לשחוטי חוץ שהשליח חייב ממש כמו המשלח, וא"כ בכה"ג אי אפשר ללמוד ממנו ולומר דאשלד"ע, ועיי' ג"כ ברש"ש.

דוד מענדל מרזב

פ. בקובץ הערות וביאורים דברים תש"מ, גליון לט (נט), בס"ל כ"ח כ"א החמימים וז"ל: הרמב"ם (פ"ז מהל' ס"ח) כ"ה שהמצוה של "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" קאי על שירת האזינו, אלא מכיון שקי"ל שאין כותבין תורה פרשיות פרשיות צריך לכתוב כל התורה כולה. וצ"ע דהא אפילו למ"ד אין כותבין פרשיות מודה שכותבים חומשים, שהרי לא אמרו אלא שאין קוראין בחומשים בציבור, מפני כבוד הציבור (גיטין ס, א) מוכח מזה שאפשר לכותבם לבדם, וא"כ הרי סגי לכתוב חומש דברים לבד, ובזה יקיים המצוה ולמה צריך לכתוב כל התורה? כן קשה לי ממצות תפילין ומזוזה שכותבין פרשה לבד עכ"ל.

והנה קושיא זו שקו"ט בה כו"כ ומביא אחדים לדוגמא:

הרב ר' חיים אבועלפייא (זקנו של הרב חיד"א) בספרו עץ החיים (נדפס באיזמיר שנת בה ותמכי-ה) בסופו בליקוטי על הרמב"ם דף א, וז"ל (אחרי שהביא לשון הרמב"ם): ואיכא למידק דאמרינן בפ' הנזקין שכותבין את התורה ספרים ספרים ואזיל ההכרח של רבנו די"ל דועתה כתבו לכם את השירה הזאת הוי ספר משנה תורה לחוד שיש בו השירה ומנ"ל דמ"ע שיכתוב ספר תורה שלם, גם ק' דפ"ד דנדרים אמרינן טוב עין הוא יבורך זה משה שנהג טוביות עין שנתן התורה לישראל ומקשינן הא כתיב כתבו לכם את השירה הזאת, שירה לחדה, והכתיב למען תהי' השירה לעד ואי שירה לחודה מאי טהדותא איכא אלא

לפלפול בעלמא שנהג טוביות עין ליתנה לישראל, והשתא לדברי רבנו ק' איך תי' שירה לחודה והא אין כותבין פרשיות, גם אמאי לא הוכיח רבינו דבכל התורה מיירי מדכתיב למען תהי' השירה לעד ואי שירה לחודה מאי סהדותא איכא כאשר הוכיח בש"ס וצ"ע עכ"ל.

וכן הקשה השאגת ארי' סי' לד עיי"ש שהאריך והניח בצ"ע. ועי' מש"כ בזה בס' מעין החכמה (על תרי"ג מצוות) דף קלט ע"א וע"ב (דפוס בדלהיים חקס"ד, ומדי דברי בו זכור אזכור שבס' ההשלמה לס' מנחת חינוך ע' 10 כ' ס' החשוב מעיין החכמה נדפס לראשונה בעיר רדלהיים שנת תר"ח... והרי לפנינו משנת חקס"ד.

וע' פרישה (ליו"ד סי' עב) סק"א שכנראה נתכוון לקושיא זו, ועי' דרישה לסי' רפ"ג סק"א.

וע' שו"ת חת"ס יו"ד סי' רנ"ד כל התשובה ובדבריו מתורץ מה שהקשה הנ"ל ממצוח תפילין ומזוזה שכותבין פרשה לבד.

ועי' מהר"ם שי"ק (על תרי"ג מצוות), והגהות בנין שלמה, וצפנת פענח על הרמב"ם על אחר, והגהות חשק שלמה בגיטין.

הרב י' אדרעי

חבר הכולל - אהלי יוסף יצחק ליובאוויטש

אוצר התורה - נווה שלום

קסבלנקה - מורוקו

ט. עיין בהערות וביאורים פרשת תש"א גליון יד אהלי תורה מהרב ירחמיאל וויינבלום יחי' דמקשה בזה הלשון וקשה לי מדוע לא הקשה הכס"מ מדבר מפורש וידוע יותר על קידוש הש' של ר"ע המבואר בגמרא, ת"ר פעם אחת גזרו מלכות הרשעה שלא יעסקו בתורה והי' ר"ע מקהיל קהלות ברביס ועוסק בתורה והוציאוהו להריגה וכו' ע"ש וממשיך ולפ"ז לכאורה אפשר לתרץ ג"כ מה ששאל כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות ש"פ חצוה דלמה לא הובא ראי' מר"ע דלפי הנ"ל ליכא ראי' שכן צ"ל העבודה בכל ישראל.

והנה קודם בואי הנה לתרץ מדוע אין מביא הכס"מ ראי' ממס"נ דר"ע וכמו"כ במה שהוא רוצה לתרץ שאלת כ"ק אדמו"ר שליט"א. כמדומה לי שצריכים להביא עוד איזה מאמרי חז"ל אודות ר"ע, שמזה נראה שיש הפרש גדול בין כל ימי הייתי מצטער מתי יבוא לידי ואקימנה ובין זה שהי' מקהיל קהילות ברביס ולמדס תורה, שלפי דעת ר"ע זה לא הי' בגדר של מס"נ והראי' ממה שענה על שאלת פפוס בן יהודא, אמשול לך משל מהשועל עם הדג וכו' ומה במקום חיותנו כך וכו' כי הם חיינו ואורך ימינו. ולכאורה אם נאמר שהי' ר"ע מבקש מס"נ הי' לו לומר זהו רצוני שמזה גופא נראה כי ר"ע לא הי' רוצה להביא עצמו

לידי סכנה. ע"ד זה יש עוד מאמר חז"ל ארבעה נכנסו לפרדס וכו' ר"ע נכנס בשלום ויצא בשלום, ובדא"ח מקשים דלכאורה העיקר בר"ע מה יצא בשלום לא כמו הג' שהיו עמו והי' צריך להאמר רק ר"ע יצא בשלום ומתמצים שהכל תלוי בהנכנס בשלום, מדוע יצא בשלום מפני שנכנס בשלום, וזהו ההפך בין ר"ע ובין נדב ואביהו, שאצלם הי' רצוא בלי שוב וזהו החטא דבני אהרן, ור"ע היות שנכנס בשלום היינו שהרצוא שלו הי' ע"מ השוב, ולזאת עם היות שמצד הרצוא שלו יכול להיות כלות הנפש ממש, אך היות שהרצוא שלו הי' כפי הכונה העליונה ולזאת אף בהרצוא היותר גבוה, הי' אצלו שוב, מבלי הביט שבאותה שעה גופא הי' מצטער מתי יבוא לידי וכו'. יותר מזה מבואר בדא"ח וכולהו אליבא דר"ע שהוא מקור תורה שב"ע"פ, היינו שר"ע בכל עניינו הי' עפ"י התורה ואם שהי' מצטער מתי יבוא וכו' היינו דוקא יבוא לידינו מס"נ יקיימנה אבל לא שיזמין א"ע לזה, שזהו עד"מ הזורק אבן לכנוכי' והוציא הלה את ראשו וקבלה ונהרג שהזורק פטור משום שזה הזמין עצמו, ובעבודתו הי' לו מס"נ באה"ר בתענוגים במדריגה עליונה יותר והצטער שיבוא לידו מס"נ בפו"מ. עיין המשך ס"ו וירא דף עא ע"א.

עוד מאמר חז"ל כשנתפס ר"ע בא אצלו לבית האסורים רבי שמעון בן יוחאי ואמר לו רבי למדיני תורה והשיב לו ר"ע יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק אבל מה אעשה, אמר לו רבי שמעון בן יוחאי רבי אם איך אתה מלמדני תורה אומר ליוחאי אבא וימסור עליך, לכאורה היאך אמר רשב"י דברים כאלה וכמו"כ מדוע לא רצה ר"ע ללמדו תורה מה יוכל להזיק זה לו ובאם שיענשוהו עבור זה הלא זהו רצונו ובוזא איך הוא מזמין עצמו למס"נ הלא הוא כבר בבית האסורים, אלא כמדומה צריכים לומר שבזה היו מחולקים ר"ע ורשב"י, היינו אם אחד הגיע למדריגה דמס"נ בפו"מ על קידוש הש"ס אם הוא צריך אז ג"כ להשתדל ללמוד תורה עם תלמידים ומטעם היות שמס"נ גבוה מתורה כמו שמפרש כ"ק אדמו"ר שליט"א, הדנה יש ב' דעות אם יש חיוב בתורה על מס"נ, דעה אחת שבתורה איך ציווי על מס"נ וזה שכתוב ונקדשתי בתוך בני ישראל שמה למדים שבאם נמצא בתוך עשרה ישראלים הוא מחויב למסור נפשו זהו מצד הטעם שלא יחלל ש"ש אבל מצ"ע אינו מחויב למסו"נ. דעה הב' שיש חיוב מן התורה למסו"נ אבל אין טעם ע"ז היות התורה היא חכמתו ית' והחכמה תחי' במילא על מס"נ אין טעם. והנה בדא"ח מבואר החילוק בין מס"נ דר"ע ובין מס"נ דאברהם אבינו ע"ה, דאם היות שהי' כמה שנים חבוש בבית האסורים עבור שהי' מגלה אלקותו ית' בעולם עכ"ז גם במאמר הי' מגלה אלקותו ית' ויש לומר שבזה מחולקים ר"ע ורשב"י (ובאמת פעם כתבתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א אודות זה, והשיב שאפשר לאמר שזאת היתה דעת רשב"י היות שבדא"ח מבואר היתרון דמס"נ של א"א על מס"נ דר"ע).

ואולי אפשר לומר שר"ע ה"ל בדעתו היות דמס"נ היא גבוה רבה מתורה במילא לאחר שבא לידו הענין דמס"נ בפ"מ לא ה"ל כול להוריד א"ע בענין לימוד התורה ודעת הרשב"י עם היות וגם הוא ידע המעלה דמס"נ, דעתי אדרבא דמי שהגיע למס"נ הנה לו עניניו גם לימוד התורה הם בסוג דמס"נ ואדרבה זהו עוד מס"נ גבוה יותר.

(המשך יבוא)
הרב מאיר אבנן
דעסראיש - מישיגן

בשנו"ע אדמו"ר הזקן אורה חיים סימן כז סעיף א מקום זנחת תפילין על יד שמאל מפני שהוא יד כחה ובסעיף ט איטר יניח ביד ימינו מפני שנאמר וקשרתם וכתבתם ויש לשאול במי שנולד בלי יד ימינו ה"ל אם מחוייב להניח תפילין ביד שמאל מפני שאצל רוב בני אדם יד שמאל הוא יד כחה שלהם, או דלמא לא מחוייב להניח תש"י מפני שכותב ביד שמאל ומפני וקשרתם וכתבתם ה"ל לו להניח ביד אחרת ומפני שאין לו יד אחרת לא יניח תש"י.

מנחם מענדל קאסטעל
תלמיד במתיבתא

א. הנה צ"ע לכאורה לפי פסק שו"ע אדמוה"ז הל' שבת רס"א סעי' ד' י"א שמצוה מן התורה להוסיף מחול על הקדש" ואם הוא מקבל עליו שבת אסור לו להתפלל תפלת מנחה של חול כמבואר בסו"ר רס"ג סעי' ז' בהנוגע לאשה המדלקת נרות, ובסעי' כ"ג אם ענה ברכו עם הצבור, א"כ אם מקבלים שבת זמן מה קודם השקיעה אז אסור להתפלל מנחה של חול, ולא ראיתי שנזהרים מלהתפלל אחר השקיעה, אלא נאמר שלא מקבלים עליהם שבת (וזה גם לא ראיתי שיהיו נזהרים בזה), אבל מה נעשה עם הדין בשנו"ע שמ"ע להוסיף מחול על הקדש, הנה ידידי הרב ר' אברהם אזדאבא רצה לחלק, אם מקבל עליו תוס' שבת בפ"א אז הוא אסור בתפלת חול, אבל בהנוגע לקיום מצוה תוס' שבת מספיק העדר עשיית מלאכה זמן מה קודם השקיעה ובתפלה של חול עדיין הוא מותר. וועדיין צריך בירור.

אח"ז ראיתי בס' קצושו"ע סי' ע"ה מבעל מסגרת השלחן, סעי' ה', וז"ל: שאין מנהג העולם להחמיר כ"כ בזה עיי"ש.

הרב פרץ פייגענסאהן
ברוקלין, נ.י.

יב. כתוב בשנו"ע אדמו"ר ה"ל שמירת גוף ונפש ובל השחית, סוף סעיף ז' וז"ל: לא ישתה משקין מזוגין שעבר עליהם הלילה, אחר שנמזג במים. והוא שלנו בכלי מתכות או כלי (ואצ"ל מים עצמן שעבר עליהם הלילה בכלי המתכות) עכ"ל.

לפ"ז אינו מובן לי, היאך אנו שותים קענס של סאדע וכדומה, וגם מים פשוטים בכלל, מכיון שעבר עליהם הלילה בהצנורות - הפייפס, כיון שהם כלי מתכות.

שאל ווישעצקי
תלמיד במתיבתא

יג. בשו"ת צמח צדק חלק חושן משפט סימן א' זז"ל ואף גם לפ"ד התומים שהכריע כדעת הרש"ל פ"ג דב"ק סי' ה' מהני תפיסה בנ"ד כ"י התפיסה הוא על ממוץ זה עצמו שהרי השו"ת שלהם הוא על ספרים אלו ע"כ ולכאורה בהשאלה מובן שלא הי' הטענה על הספרים אלא לוי עיכב הספרים בידו ואמר שיש לו טענה על שמעון המוכר על סך גדול דהיינו הטענה על המוכר הי' על סך גדול מכבר כמשמע מהלשון וא"כ לפי שיטת הרש"ל לא מהני התפיסה באופן כזה, ולמה זה נקרא תפיסה בעצם הדבר, וצ"ב.

ב) במה שדיבר כ"ק אד"ש בהתוועדות ש"פ תצוה בנוגע לגימטריאות שאין זה סדר של חב"ד יש להעיר ע"ז מהרמב"ן בספר הגאולה שלו וז"ל שם אנחנו משיבים ומודיעים לשואל הענין הזה באשר הוא אמת כי אין אדם רשאי לדון בחשבון גימטריאות ולהוציא מהן ענין עלה בדעתא אבל קבלה ביד רבותינו חכמי התלמוד הקדושים ז"ל כי נמסרו למשה בסיני גימטריאות ידועות להיות זכר ואות לענין הנאמר על פה ... והענין הזה כענין הגזירה שוה שהרבה גופי תורה תלויין בה והוא ענין שיכול אדם להוציא ממנו דברים רעים וסותרים עקרי התורה אלא שאמרו בה אין אדם דן גזירה שוה מעצמן והנה היא לקיים ולא לסתור, עכ"ל.

ג) בגליון פ' תשא אות ז' הקשה למה אין מברכין על הגעלת כלים כמו שמברכים על טבילת כלים הנה ע"ז יש ב' תירוצים א) האיסור והיתר כלל נ"ח דין ק"ד תירוץ ע"ז שטבילה היא מצות עשה והגעלה היא מצות לא תעשה והוי' כמו ניקור גיד וחלב שאין מברכים עליו מלבד לאו דעריות שמברכים עליו אגב דקידושיין עכ"ל. ב) הבינו מנות בהלכות חמץ ומצה הכ"ו דהא דאין מברכים על הגעלה דהרי אפשר בכלים חדשים ובלא הגעלה סגי ע"כ ועיין ע"ז בשדי חמד אסיפת דינים בערכו, אנציקלופדיה תלמודית בערכו, ספר טבילת כלים (להרב צבי כהן) פרק ט' הערה א.

ישעי' זוסיא ווילהעלם

תו"ת - 770

יד. בשו"ע או"ח סי' תרפ"ט סעי' ג': "ומי שחציו עבד אפי' מינו אינו מוציא", וברמ"א שם: "י"א דאפי' א"ע אינו מוציא וצריך לשמוע מאחרים" ע"כ, וכתב המג"א שם בסק"ט על הרמ"א וז"ל: היינו למ"ד דנשים אין מוצאיות את אנשים (ב"י) עכ"ל.

אח המצוה כתיקונה (מן המובחר) חביבה מבשעתה. ועיין שו"ח שבות יעקב ח"ג סי' לד. וז"ל: "והא דפסק רמ"א בא"ח סי' כב באם תפילין מזומנים מידו א"צ להמתין על הציצית היינו משום דהתם לאו משום מצוה מן המובחר נגעני בה רק ראוי להקדים מצות ציצית ששקולה כנגד כל המצות או משום שהיא חביב כמבואר בסור ב"י מ"מ כל שאינו מצוי לפנינו ותפילין מוכנין לפנינו בודאי מצוה שבה לידו אל החמיצנה וליכא כאן גרעון מצוה כלל." עכ"ל. אבל אדה"ז חישב את קדימת מצות ציצית לתפילין כמצוה יותר מן המובחר.

שניאור זלמן בלומנפלד

ח ס י ד ו ת

יח. בתו"א בהוספות למגלת אסתר קטז, ג מביא ג' נסים אבני אלגביש, שמש בגבעון, וכצל השמש בימי חזקיה, ובמ"א והערות מביא אבני אלגביש יחזקאל יג, יא. שמש בגבעון יהושע י, יב. כצל - מלכים ב, כ.

אבל ביחזקאל מביא רק הלשון אבני אלגביש אבל לא נמצא שם שום נס רק שרש"י בשם רבותינו מביא שהי' נס, והי' לו לציין להגמ' ברכות נד, ב שמביא משמות ט, ויהושע י, יא וגם שעי"ז יהי' בסדר הנכון, אבני אלגביש י, יא, שמש בגבעון - בפסוק אחר זה, יהושע י, יב ואח"כ כצל השמש - מלכים.

ב) וארז"ל בזכות התנאים שהתניתי עם אברהם אניכס בין הבתרים - במ"מ והערות אינו מביא שום מ"מ, וגם לא נמצא במכלול במאמרי חז"ל, - אבל עיין תרגום על שיר השירים ב, יז. שם הענין ולא הלשון.

ג) גלו לבבל ... גלו לעילם - במ"מ והערות צוין למגילה כט, א ושם נמצא גלו לבבל אבל לא גלו לעילם, והיא כגירסת העין יעקב שם.

הרב כתריאל ברוך קסטל
ברוקלין, נ.י.

ש י ח ו ת

יט. עוד בשיחת ש"פ תרומה, שהציע שם כמה תיקונים בענין מלבושי "צבאות ה'" - הנה שמעתי אומרים דלכאו' יש להוסיף גם תיקון אחר, והוא לשנות כתיבת "צבאות ה'" שעל הבגדים, שהלא נכנסים בהם לבה"כ וכדו'.

במגדל עז (להיעב"ץ) אבן בוחן פינה ב סק"א "וכן צבאות במקום שאינו כינוי להשם כגון יצאו צבאות ה' - נמחק". וראה יתירה מזו באשכול ח"ב עמ' 54 (בהוצ' ר' צבי בנימין אויערבאך); שבמקום שכתוב אלקי צבאות או צבאות לבד - נמחק. וע"ע כע"ז בפ"י מילי דחסידותא (בוטשאטש) לספר חסידים סי' תתק"ז; עיטורי סופרים למס' סופרים פ"ד ה"ב וכסא רחמים להחיד"א שם ה"א. [ופשוט שאין זה דומה להמבואר בענין בהכנס"ס "בית אלקים" בקובץ "יגדיל תורה" (נ.י.) חוב' כד סי' קמ וחוב' כז סי' כא].

כן נראה לי בחפזי. וילע"ע [שהלא למרות כהנ"ל נוהגין עכשיו לכתוב מספר המשה עשר: "טו"; כו"כ נוהגין לא לסיים תי' באות ה"א כשאות שלפני"ז הוא יו"ד; לא לקרות חבירו ששמו "שלום" בשמו בבית המרחץ (ראה ט"ו ומג"א ואדה"ז או"ח סי' פד); לכתוב תי' "שלו" נוטריקון אף בשאילת שלום במכתב (ראה ברכ"י או"ח סי' פה סק"ח בשם רבינו יחיאל); ועוד (ראה מאמרו של הר"ע שטינזאלץ בקובץ "קול תורה" - רות"ו - תשרי תשל"ל; שו"ת משנה הלכות ח"ה סי' קיז - קכב; שו"ת באר משה ח"ד סי' ח). ואולי שייך בכה"ג הכלל ד"אם איך נביאים הן בני נביאים הן" (פסחים סו, א; ירושלמי פסחים פ"ו ה"א; שבת פ"ט ה"א)].

איברא כל האמור לעיל הוא בנוגע ה"צבאות" שב"צבאות ה"א". אמנם דין ה"ה" ה"ה פרשה אחרת לגמרי.

דהנה כתב הרדב"ז בתשובותיו ח"א סי' רו שאסור למזון שלשה יודי"ן שנכתבו במקום השם או א' שנכתב במקום אלקים, את"ד. ומהפרט יש ללמוד על הכלל כולו, דכל מה שנוהגין לכתוב לרמוז אחד מן השמות לכתבו במקום שם - אסור למחקו. ואין יוצא מהכלל מה שכותבים ה' לבדה במקום השם, דה"נ שאסורה במחיקה ובבזיון. וכן ע"פ דברי הרדב"ז הללו העלה החיד"א בספרו כסא רחמים דל"ג, ג (הובא בעיקרי הד"ט יו"ד סי' כו אות כד) דאסור להתין כלי שכתוב בו ה' במקום הוי' ושיש לחתוך האות ולגנזה. ועד"ז כתב שכן דין ה"ה" לפ"ד הרדב"ז בשו"ת מהר"ץ חיות סי' יא או"ג, ובעוד כמה אחרונים, וכדלקמן. ואף שפסק בתרומות הדשן כו"פ סי' קעא והובא להלכה בד"מ יו"ד סי' רעו סק"ה ובהגהותיו לשו"ע שם סי' דשני יודי"ן שנכתב כדי להורות את השם אין בהן קדושה ונמחקות - אולם מפורש הוא בדבריהם (וכ"ה בלבוש שם ובש"ן שם) דזהו דוקא כשיש צורך (גדול) בדבר, אבל לכתחלה יש להחמיר בקדושתן. וא"כ גם לדעתם י"ל דה"ה ב"ה", שמחוייבים להקפיד במחיקתה ובבזיונה שלא לצורך גדול. וכן נקטו להלכה דאיסורה איכא לזלזל בקדושת ה"ה" הגר"ח פאלאג'י בספרו רוח חיים יו"ד סי' רעו ס"א (ע"פ הרדב"ז תה"דורמ"א הנ"ל) והגאון בעל שד"ח בקונטרסו באר בשדי הנ"ל (מד"ע) ובשד"ח כללים מע' המ"ס כלל יב אות ט (ע"פ הרדב"ז תה"ד רמ"א וחיד"א הנ"ל). וכן

"חסדי דוד" על התוספתא בספרו ספרי דבי רב (ראה, ד"ר, ד) שכתב ע"פ התה"ד ורמ"א הנ"ל שהיתר גמור הוא למחוק את ה' שכתובים להורות על השם, אף שלא לצורך, ד"אין נראה לאסור בשביל הרמז וההוראה" (וראה שד"ח שם).

ועוד מקורות להקל ב"ה" ראה שו"ת תורת נתנאל סי' יב (הו"ד במהרי"א אסאד שם) דפשוט דמותר למחוק יו"ד לבד; ברית עולם להחיד"א קמח, א (הו"ד בעיקרי הד"ט שם) שכדומה פסק הגאון בעל "חזון נחום" שהכותב אות ה' במקום השם מותר למחוק את האות; שו"ת מלמד להועיל סי' קיג סק"כ דמותר לשרוף אגרת שכתוב בו תיבת ב"ה, שכתב שלנו אין לו דין כתב (ראה שו"ת חות יאיר סי' קפד); שו"ת שואל ונסאל (להרב כלפון משה הכהן סילט"א) ח"ד (גירבה, השכ"א) שמותר לכתוב ב"ה במכתב אף אם יזרקוהו לאשפה; שו"ת ישכיל עבדי ח"ז חיו"ד סי' כ או"ג דמותר לכתוב ב"ה באגרת "ואין שום חשש בזה"; שו"ת יחיה דעת ח"ג סי' עח, דמותר לכתוב ב"ה בראש המכתבים

[ובדין ד"ד" במקום השם, כתב בשד"ח שם דאין לחלק בין ה"ה" ל"ד"ה", כל חד כדאיית לי' להחמיר או להקלה. אבל בשו"ת מהר"ץ חיות שם מצאתי שהעלה ד"ד' לחוד ליכא ביה קדושה ומותר לזלזל בכתב זה ולהשליכו לאשפה לכל הדעות ואין בזה איסור אף על צד היותר רחוק (אף שהוא בעצמו החמיר ב"ה" הנ"ל)].

כתבא לדינא, הרי שנחלקו האחרונים בדין ה"ה", ויש סברות לכאן ולכאן, וכיד גדולי המורים להכריע בדבר. ועכ"פ אינו מובן כלל למה הרעישו ע"ז, כי אתה הראית לדעת דגם בדין ה"ה" ב"צבאות ה'" יש ויש להמקילין על מי לסמוך, ואדרבה - נראה שהעיקר כדברי המתירים בזה, וכפי שנתבאר.

[ואולי יש מקום לחלק בין מחיקה וזריקה לאשפה, לבין הכנסה לבה"כ בחמור טפי, אך לע"ע לא מצאתי כן בשום דוכתא, וצ"ע וחיפוש].

הרב משה ווינער
- ברוקלין נ.י. -

כ. כפ' תצוה פ' כח פסוק מג מפרש רש"י ומתו - הא למדת שהמשמח מחוסר בגדים במיתה, שאל כ"ק אדמו"ר שליט"א הלא רש"י פירש בפרק זה פסוק לה ד"ה ולא ימות. מכלל לאו אתה שומע הן אם יהיו לו לא יתחייב מיתה הא אם יכנס מחוסר אחד מהבגדים הללו חייב מיתה בידי שמים, א"כ למה צריך הכתוב לכתוב שני פעמים, ע"כ. לכאורה אינו מובן שם הפסוק לה קודם המילים ולא ימותו כתוב ונשמע קולו בכואן אל הקודש וכו' ולא ימות, וא"כ המילים ולא ימות קאי כאן על הכניסה לקודש ולא על מה שכתוב קודם לשרת, ולכן כותב רש"י האם יכנס מחוסר בגדים חייב מיתה, אבל לא יכולים ללמוד על התחלת הפסוק שכתוב שם לשרת, שאין לנו ראי' שולא ימות קאי על לשרת אבל בכאן קודם המילה ומתו, כתוב לשרת בקודש לכן לומדים מכאן

משא"כ פורים שע"י מסנ"פ הגיעו למעלה מגדר השתלשלות וביחד עם זה ימי פורים הם התגלות אורות בכלים דוקא וזהו"ע שמוחרים בעשיית מלאכה בפורים היינו שבשעת עשיית מלאכה ובעת המשחה גם אז הוא למעלה מסו"ד, ועיין ג"כ בלקו"ש חט"ז פורים א' שמאריך באריכות גדולה החילוק בין מרדכי לאסתר שמרדכי התעסק ברוחניות לך כנוס ענין החשבה, התגלות האור (ולא זיכור השבע) דענינו יסוד אבא ספירת החכמה, משא"כ אסתר השתדלה לבטל הגזירה עפ"ד השבע דענינה מלכות ששייך לכלים בירור וזיכור השבע ובהנס דפורים הי' שתי הקצוות דמרדכי ואסתר.

ד) בנוגע לענינו הרי מובן עכ"פ שפורים שייך לטבע יותר משאר ימ"ט ורגלים, ואולי הלכך שייך בה דוקא קטן וגדול, דהיינו פורים דאדר א' דאין בה הענין דמשתה ושמחה או עכ"פ רק באופן קצת כפסק הרמ"א נקראת בשם קטן דהיינו שאינה מתלבשת בטבע כ"כ משא"כ פורים דאדר שני שהם ימי משתה ושמחה אכילה ושתי' משלוח מנות וכו' נקראת בשם גדול שהיא מתלבשת בטבע ומזדכך הגשמיות באופן דגדול*.

י.י. הכהן כהנוב

ככ. בהערות וביאורים הקדום סי' טו כתבתי מה שי"ל בדא"פ לתרץ שאלת כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע לשמו של משה, דעמרם ידע ברוה"ק ששמו יהי' משה, לכן נתן לו שם זה גם בחחילה, עיי"ש בארוכה.

והנה בסי' טז העיר אחד מהמתמימים תות"ל - 770, וכותב בזה"ל: כפי זכרון כמה וכמה שלל כ"ק אד"ש בפירושו בהתוועדות מענה כזו, אז מען קען ניט זאגן אז דער נאמען האבן אים געגעבן עמרם און יוכבד [במבואר שבשעת עלטערן גיבען א נאמען זייער קינד - גייט אין זיי אריין א רוה"ק אז זיי זאלן וויסן דער נאמען וואס איז שייך צו די נשמה, צו דער גוף, צו דער חיבור פון דער נשמה מיט דער גוף...]. און בה פרעה האט צוגעטראגן צו דעם נאמען וואס זיי האבן עס פריער אנגערופן - ווארום דער נאמען משה איז דאך אים געגעבן געווארן דערפאר וואס "כי מן המים משיתיהו" דערפאר וואס זיי האט אים ארויסגענומען פון די וואסער... ע"כ.

והמעייך במה שכתבתי ובהלשון של כ"ק אד"ש רואה בפשטות שתריזן זו לא שלל כ"ק אד"ש אלא אדרבא, שמדברי כ"ק אד"ש יכולים למצוא תירוץ, דכתבתי והדגשתי שעמרם ידע ברוה"ק שיקרא שמו משה אח"כ ע"ש כי מן המים משיתיהו וכתבתי (שהמשפחה היו בעלי רוה"ק וכו', ע"ש) פירוש שהיות שעמרם

(* שאלת כ"ק אדמו"ר שליט"א היתה עפ"י נגלה, ולדעתינו גם בכל מה שכתב, עדיין לא מתורץ השאלה. המערכת

משפחתו היו בעלי רוח הקודש וגם הרוח הקודש הי' ניכר ע"ג זשה) וידעו שבמשך הזמן יהי' צריכים להשלים ליאורה ובה זרעה תקראו אותו משה ע"ש כי מן המים משיתיהו וכו', ומשו"ז זוא קרא אותו עכשיו ע"ש העתיד, ולפי זה כפי התחלת ומקור השם הוא מזה שבת פרעה קראה משה משום כי מן המים משיתיהו וכו', הוי והיות שעמרם הי' לו רוח"ק קרא למשה ע"ש העתיד וידע מכבר מה שיהי' עם יבת פרעה וכו', ופשוט הוא.

הרב יהושע בר"א העכט

ברוקלין נ.י.

כג. בהתוועדויות האחרונות מביא כ"ק אדמו"ר שליט"א בנוגע לחודש העיבור מכמה פוסקים (רדב"ז ועוד) שהוא אדר ראשון.

ולהעיר מלשון הבאר היטב לשו"ע אבהע"ז סי"ג סקט"ו בנוגע למקדש מעוברת חבירו או מיניקת שצריך להמתין עד שיהי' לולד כ"ד חדשים] וז"ל: כתב ט"ז אם כלו כ"ד חודש בר"ה אדר שני אי"צ להמתין יותר כיון שכלו כ"ד חודש קודם חודש העיבור וכו', עכ"ל.

יונתן ביגס

ישיבה גדולה - ניו הייווען

כד. בענין מה שרצה לתרץ הר" וויינבלום בקובץ הערות על מה שלא הביא הכס"מ ראי' מר"ע שמס"נ גם על ג"ע ותירץ זה עפ"י התרו' בלקו"ש ח"ו בענין עבודת רע"ק שעבודתו היתה ארויסגיין פון וועלט וא"כ אין זה ראי' שזה שייך לכל ישראל אבל לפי"ז לא תירץ כלום כי זה שעבודתו היתה באופן אחר אין זה נוגע להלכה בפועל שתורה א' וכוונה בכחי' מעשה, וא"כ זה שאמר מתי יבא לידי הוי' רק ברצון אבל בפועל לא עשה שום דבר השייך למס"נ מאחר שעפ"י תורה אסור להביא עצמו למס"נ רק כשהביאוהו לזה הי' שמח.

הרב פנחס קארף

- משפיע בישיבה -

לזכות

הילדה **שינא** תחי
נולדה ויט אדר א' ה'תשמ"א
לאורך ימים ושנים טובות

נדפס ע"י הורי

הרה"ת ר' שלום דוב בער שי
והגתו מרת אסתר מני שתחי

ראסקין